

IZVJEŠTAJ UPRAVNOG ODBORA POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE O RADU ZA RAZDOBLJE 1964/65. GODINE

U proteklom periodu od prošlogodišnje skupštine PDH održane 12. V. 1964. do danas Upravni odbor je nastojao, u prvom redu, izvršiti plan rada koji je bio usvojen na toj skupštini. Iako su zadaci obzirom na njihovu složenost i obimnost bili, dakako, mnogo značajniji nego ranijih godina, iskustvo koje je Odbor stekao u svome radu, materijalna sredstva stavljena na raspolaganju od Savjeta za naučni rad kao i spremnost šireg kruga naučnih radnika da surađuju, stvorili su one neophodne uvjete koji su potrebni za realizaciju tih zadataka. U planu rada za ovaj period bilo je predviđeno:

- a) Savjetovanje u jadranskim podružnicama i Čakovcu.
- b) Seminar u čast proslave III Zasjedanja ZAVNOH-a.
- c) Radni sastanak naših ekonomsko-socijalnih historičara s temom: »Problemi društvenog i privrednog razvitka hrvatskih zemalja nakon ukidanja feudalizma«.
- d) Osnivanje podružnica.

I. RAD NA STRUČNOM USAVRŠAVANJU

a) *Seminari*

Posljednje dvije godine PDH surađuje sa Zavodom za unapređenje školstva SRH naročito na pitanjima stručnog obrazovanja nastavnika. U suradnji sa spomenutim Zavodom organiziran je seminar u Splitu, pripremljen je seminar u Puli kao i sva ostala savjetovanja. Seminar u Splitu održan od 5—10 listopada 1964 bio je posvećen 20-god. osnivanja prve vlade Hrvatske i III Zasjedanju ZAVNOH-a. Seminar je imao zadatak — kao što je u svom uvodnom govoru istakao direktor Zavoda I. Podgorski — da pomogne našim nastavnicima u njihovu stručnom usavršavanju i da se nastavnici upoznaju s novim naučnim rezultatima. Naglasio je da će Zavod u suradnji s Društvom seriju sličnih seminara održati i u drugim centrima SR Hrvatske kao na pr. u Istri, Slavoniji, Hrv. Zagorju i Zagrebu. O održavanju tog seminara organizatori su informirali druga Vladimira Bakarića i zamolili ga da on kao predsjednik Prve vlade Hrvatske iznese učesnicima svoje uspomene iz tih dana. Drug Bakarić nije, nažalost, zbog zauzetosti mogao taj poziv prihvatiti. Učesnike seminara u Splitu pozdravio je Ante Zelić, predsjednik Općinske skupštine Splita a drug Vicko Krstulović, član Prve vlade Hrvatske evocirao je svoje uspomene o događajima iz narodno-oslobodilačkog rata od 1941—1945 godine. U radnom dijelu seminara održana su ova predavanja:

N. Klaić, Odabrane stranice iz historije Splita i drugo predavanje Geneza feudalizma u Hrvatskoj; H. Sirotković, Pregled državno-pravnog

razvitka kraljevine Jugoslavije; I. Karaman, Privredni razvitak Dalmacije pod Austrijskom upravom od 1814—1918; H. Matković, O nekim pitanjima političkog razvitka Jugoslavije u razdoblju Vidovdanskog ustava; Lj. Boban, HSS i 27. mart 1941; M. Gross, Dalmacija potkraj 19. i početkom 20. st.; V. Bogdanov, Nacionalno pitanje u Jugoslaviji od 1941—1945; B. Krizman, Italija prema Jadranskom pitanju između dva svjetska rata; F. Tuđman, Narodno-oslobodilačka borba i socijalistička revolucija u Hrvatskoj; L. Geršković, Problemi socijalističke izgradnje.

Uz stručno vodstvo direktora Arheološkog muzeja u Splitu B. Gabričevića i profesora J. Posedela učesnici su razgledali kulturno historijske znamenitosti Splita, Šibenika i Trogira. Posljednjeg dana seminara (10. X.) održana je komemoracija na groblju strijeljanih rodoljuba u Šibeniku.

Na temelju ankete sprovedene među polaznicima splitskog seminara dobili smo ove podatke:

Polaznici seminara u Splitu prema zvanju

profesori	nastavnici	učitelji	bez zvanja	svega
84	33	1	5	123

Polaznici seminara u Splitu prema radnom mjestu

Pedag. akad.	Gimnaz.	Osnov. šk.	Struč. šk.	Ostale ustanov.**	Svega
12	50	35	18	8	123
**Inst. za rad pokret		Zav. za školstvo		Cent. za dokument.	Muzej
3		2		2	1

Polaznici seminara prema kotarevima gdje rade

Split	Rijeka	Pula	Sisak	Karlovac	Zagreb	Osijek	Varaždin	Bjelovar	Koprivnica
42	5	5	9	8	30	14	4	5	1

Historijski časopisi koje drže polaznici seminara

Naziv časopisa	kod polaznika		u školama polaznika	
	broj	%	broj	%
Historijski Zbornik	62	50	56	45
Historijski pregled	55	44	57	46
Jugosl. hist. časopis	15	1,2	31	25
Radovi F. F.	1	0,09	11	0,8
Jadranski Zbornik	4	0,3	2	0,1

Navedeni podaci govore o tome da veći broj školskih knjižnica ne naba-
vlja časopise vjerojatno zbog nedovoljne brige onih koji kupuju periodiku
a djelomično i zbog nedostatnih novačnih sredstava. Iz priložene tabele vidi-
mo da polovica polaznika seminara nisu članovi Društva pa ne primaju
Historijski Zbornik koji je uključen u članarinu a dobiva se jednom godišnje.
U takvoj situaciji knjižare odbijaju da uzimaju časopise čak i u komisyonu
prodaju.

U suradnji sa Zavodom za unapređenje školstva u Hrvatskoj PDH je
završilo pripreme za seminar koji će se održati od 1—6 srpnja ove godine u
Verudi, turističkom objektu u blizini Pule. Kao predavači učestvuju profesori
Filozofskog fakulteta iz Zagreba, naučni suradnici Jadranskog instituta JAZU
iz Zagreba i Sjeverojadranskog instituta iz Rijeke. Na seminaru su predvi-
đena ova predavanja:

J. Šidak, Jugoslavenska ideja u hrvatskoj politici u 19 stoljeću; J. Ši-
dak, Hrvatska historiografija u posljednjih deset godina; M. Gross, O
suvremenoj historiografiji povodom XII. internacionalnog kongresa histori-
čara u Beču; I. Karaman, Privredno stanje habsburške monarhije u po-
sljednja četvrt stoljeća njenoga postojanja s osobitim osvrtom na naše kra-
jeve; M. Gross, Hrvatska u vrijeme akutne krize habsburške monarhije
(1903—1914); D. Šepić, Nacionalna borba u Istri od 1900—1918 godine;
H. Matković, Politika hrvatske opozicije nakon donošenja vidovdanskog
ustava; B. Krizman, Istra na mirovnoj pariskoj konferenciji 1919—1920;
V. Bratulić, Istra između dva svjetska rata; Lj. Boban, HSS od 1941—
1945 godine.

Pod vodstvom višeg kustosa Š. Mlakara učesnici seminara će razgledati
kulturne historijske spomenike Pule a predviđen je posjet nekim značajnijim
mjestima u Istri (Bala, Limske Gradine, Lovreč, Poreč i Dvograd) pod stru-
čnim vodstvom višeg kustosa Marušića i upravitelja muzeja A. Šonje.

b) Savjetovanja

U toku ove godine održana su brojna savjetovanja gotovo u svim važni-
jim centrima naše Republike. Uz podršku prosvjetnih vlasti podružnice su
nastojale na takovim sastancima okupiti historičare sa svoga područja. Me-
đutim, kod direktora škola nije bilo dovoljno razumijevanje za te akcije. Šta-
više i nakon uvjeravanja o potrebi da se nastavnicima omogući dolazak na
ovako organizirane naučne skupove, postupali su često suprotno, izgovarajući
se na pomanjkanje novčanih sredstava ili na nemogućnost zamjene dotičnog
nastavnika u nastavi. Na inicijativu našeg Društva i Zavoda za unapređenje
školstva Hrvatske a u suradnji s podružnicama održana su savjetovanja u
Šibeniku, Zadru, Rijeci i Petrinji. U Zadru je H. Matković govorio »O nekim
pitanjima političkog razvitka Jugoslavije od 1918—1929; H. Juračić »O audio-
vizuelnim sredstvima u nastavnom procesu.« U Šibeniku B. Krizman: »Italija
prema jadranskom pitanju između dva rata a drug H. Juračić je ponovio
svoje predavanje iz Zadra. U Rijeci: M. Gross »Dalmacija potkraj 19 i po-
četkom 20 stoljeća«; I. Karaman: »Privredni razvitak Dalmacije pod austrij-
skom upravom; Lj. Boban: »HSS i 27 mart«; I. Kampuš: »Dijafilm u nastav-

nom procesu«. Na savjetovanjima u Petrinji osim slušača tamošnje Pedagoške akademije prisustvovali su nastavnici i profesori iz Gline, Petrinje, Siska i Kutine. Predavači su bili: I. Karaman s temom »Privredni položaj Hrvatske od 1849—73 g.; M. Gross »Problematika 19 stoljeća u nastavi historije«, I. Kampuš: »Neki problemi hrvatske srednjovjekovne historije u svijetlu današnje historiografije«; V. Bogdanov: »Nacionalno pitanje kod južnoslavenskih naroda«; Lj. Boban: »Komunistička partija Jugoslavije 1937—1941 godine«.

Povijesno društvo Hrvatske i Zavod za unapređenje školstva u suradnji sa Školskom knjigom organizirali su dvodnevna savjetovanja u Varaždinu i Čakovcu. Kao predavači su sudjelovali B. Krizman, Lj. Boban, O. Salzer, Š. Đuranović i S. Dvoržak. Uz manju pomoć Društva neke su podružnice same pripremile takva savjetovanja kao na pr. Podružnica u Osijeku koja je u povodu Stogodišnjice I. Internacionale okupila svoje nastavnike sa svoga šireg područja. Sudjelovali su kao predavači P. Dragović, R. Lovrenčić, Lj. Boban, O. Salzer i I. Furlan. Nastavnici u Gospiću organizirali su novu Podružnicu a uspješnom seminaru koji je trajao 3 dana, osim studenata tamošnje Pedagoške akademije prisustvovali su profesori iz čitave Like. Tom prilikom N. Klaić održala je predavanje o »Genezi feudalizma u Hrvatskim zemljama«, N. Šavija »Društveno političko kretanje u Latinskoj Americi«, J. Kolaković »Suvremeno shvaćanje historije i njeno mjesto u osnovnoj školi«, B. Plećaš »Lika i Vojna Krajina od 15 do polovine 19 stoljeća«, Lj. Boban »Komunistička partija od 1937—1941 u svijetlu novih istraživanja«, P. Dujić »Stav Sv. Markovića prema prilikama u Bosni pre ustanka 1875—78 g.«, I. Kampuš »Kritički osvrt na neke dijafilmove iz srednjovjekovne povijesti jugoslavenskih naroda«.

Neke naše podružnice kao na pr. Slavonski Brod redovno održavaju ovakva savjetovanja i direktno se obraćaju na naše članove, suradnike naučnih institucija ili fakulteta.

Naša dosadašnja iskustva pokazala su, da ovaj način rada pridonosi ne samo stručnom uzdizanju naših historičara nego i jačanju postojećih podružnica i njihovom okupljanju u okviru našega Društva. Takvim radom Društvo je postiglo da njegovi članovi, naučni radnici govore o svojim rezultatima ne samo unutar svojih ustanova ili na kongresima već učestvujući u ovim savjetovanjima i za široki krug naših historičara koji rade uglavnom u školama na teritoriju čitave naše Republike. Sve veći zahtevi da se održavaju, prije svega, takvi naučni skupovi, ponajčešće u našim kotarskim sjedištima, zahtjevaju da Društvo ubuduće angažira još veći broj svojih članova kako bi i uspješno moglo nastaviti ovakvu vrst suradnje s podružnicama na terenu.

c) Naučni skupovi

Radni sastanak ekonomskih historičara o temi »Problemi privrednog i društvenog razvitka hrvatskih zemalja nakon ukidanja feudalizma«, organiziran od Povijesnog društva Hrvatske povodom stogodišnjice prve gospodarske izložbe 1864. i predviđen od 26.—28. X 1964. g. bio je zbog poplave koja je zadesila Zagreb odgođen. Naknadno je održan od 3—4. XII 1964. g. i tom

je prilikom u suradnji s Muzejom grada Zagreba otvorena spomen izložba Prve gospodarske izložbe 1864. Predavanje o Prvoj gospodarskoj izložbi 1864 održala je M. Despot. Na savjetovanju su podneseni ovi referati:

M. Androić, Stanje i problemi ekonomsko historijskih istraživanja za Varaždinski kraj i Podravinu (1849—73); J. Buturac, Pregled arhivskih izvora za ekonomsko-socijalnu historiju Hrvatske i Slavonije 1849—73; M. Despot, Pregled stampata-izvora za ekonomsku historiju Hrvatske i Slavonije 1849—73; I. Karaman, Privredni položaj hrvatsko-slavonskog područja u Habsburškoj monarhiji (1849—73); V. Krestić, O seljačkim nemirima u Hrvatskoj i Slavoniji u šezdesetim godinama 19 v.; Lj. Pleša, Razvitak i organizacija PTT službe u Hrvatskoj u drugoj polovini 19 stoljeća; J. Šidak, Osnovne smjernice hrvatske politike 1860—73; J. Šorn, Gospodarske zveze Hrvatov in Slovencev po ukinutvi fevdalnega sistema; M. Valentić, Privredni problemi Vojne Krajine (1850—73); B. Zelić, Ekonomsko-socijalna struktura splitskog okružja u polovini 19 stoljeća.

Upravni odbor PDH u zajednici sa Institutom za radnički pokret organizira u Zagrebu simpozij u čast 20-godišnjice oslobođenja zemlje. Formiran je organizacioni komitet Sirotković, Boban, Kampuš, Kopsa, koji će izvršiti sve pripreme a financijska sredstva djelomično su osigurana.

II. SURADNJA ODBORA S PODRUŽNICAMA I PROBLEMI U NJIHOVU RADU.

Povijesno društvo Hrvatske okuplja i objedinjuje rad 18 podružnica i Povijesnog društva Istre, kolektivnog člana Povijesnog društva Hrvatske. Iako su tokom proteklog perioda osnovane nove podružnice u Osijeku i Petrinji broj podružnica je manji od prošlogodišnjeg jer historičare iz Koprivnice, Krapine i Siska nismo uspjeli okupiti. Međutim, u toku perioda većina postojećih podružnica radila je znatno bolje nego ranijih godina. U izvještaju Povijesnog društva Istre ističu da su najaktivnija njihova povjereništva u Puli, Labinu i Pazinu. Povjereništvo u Pazinu bilo je najviše angažirano organizacionim pitanjima: izradom novih pravila, održavanjem skupštine, upisom novih članova, blagajničkim poslovanjem. Pored ovoga članovi su učestvovali u pripremi savjetovanja Društva arhivista Hrvatske koje je održano u Poreču u prisustvu 120 članova toga Društva. Predstavnici PDH pomogli su u pripremi seminara u Puli i proslavili su 20-godišnjicu oslobođenja Pazina. Upravni odbor PD Hrvatske je zaključio da uz pomoć Društva u Istri održi niz predavanja iz hrvatske povijesti za nastavnike u svim značajnijim njihovim centrima.

Znatno je bolji ove godine rad podružnice u Rijeci. Predstavnici podružnice sudjelovali su na simpoziju organiziranom povodom 20-godišnjice dolaška vrhovnog štaba NOJ na Vis. U povodu objavljivanja djela »Pregled historije SKJ i radnički pokret na simpoziju koji je organizirao Institut za historiju radničkog pokreta, V. Bratulić je održao referat »Socijalistički pokret u Julijskoj krajini 1918—1941.« Članovi podružnice razvili su i plodnu

izdavačku djelatnost. Osim što surađuju u redakcijama časopisa: Vjesnik historijskog arhiva, Riječka revija, Jadranski zbornik u zajednici s općinskim odborima SSRN iz Rijeke i Pule angažirani su u odboru za Zbornik koji će izići povodom proslave oslobođenja Rijeke.

Kao i ranijih godina podružnica u Zadru bila je naša najaktivnija jadranska podružnica. Njena posebna djelatnost je vezana uz proslavu 20-godišnjice oslobođenja Zadra. Tom prilikom podružnica je organizirala ciklus od 8 predavanja pod nazivom »Zadar kroz stoljeća« (predavači: M. Suić, I. Petricioli, F. Švelec, M. Škarica, K. Milutinović, T. Ganza Aras, D. Knežević). Na svečanoj priredbi održanoj 29 listopada u povodu 20-godišnjice oslobođenja Zadra nakon uvodne riječi predsjednika podružnice V. Maštrovića, A. Maštrović govorio je o Zadru u Narodno-oslobodilačkoj borbi a D. Strenja o razvoju Zadra u posljednjih 20 godina. Članovi podružnice surađivali su u radu drugih društava i institucija a neki su održavali predavanja za pripadnike zadarskog garnizona JNA.

Podružnica u Šibeniku je organizaciono učvršćena i znatno je povećan broj njenih članova. Podružnica je za članove organizirala predavanja B. Duličića: »Društvo srednjovjekovnog Šibenika« i S. Grubića: »Političke i društvene prilike u vrijeme djelovanja pjesnika S. S. Kranjčevića«. U suradnji s Povijesnim društvom Hrvatske vrše se pripreme za simpozij posvećen historiji i kulturnoj baštini Šibenika koji će se održati 1966. g. u povodu 900-godišnjice prvog historijskog spomena toga grada. Kroz proteklu godinu podružnica u Splitu nije bila aktivna. U svom izvještaju njeni predstavnici ističu da će razvijati djelatnost u okviru sekcije za nastavnike. U zajednici s Društvom arhivista planirali su predavanja za svoje članove. Povodom 100-godišnjice I. internacionale podružnica u Osijeku 14. i 15. XII. održala je proslavu i savjetovanje historičara sa područja čitavog kotara. Bilo je prisutno oko 90 nastavnika a učesnici su posjetili i Batinu Skelu spomenik palim herojima Crvene i Jugoslavenske armije. Podružnica u Pakracu održala je dva savjetovanja, jedno u Lipiku a drugo u Pakracu. U svojim redovima podružnica je nastojala okupiti što više historičara. Osim predavanja koja za svoje članove redovno održava podružnica za Međimurje u Čakovcu organizirala je uz pomoć Zavoda za školstvo i PD Hrvatske savjetovanje u Čakovcu za nastavnike sa područja čitavog Međimurja. U svom planu rada u 1965. uprava podružnice predviđa da osim nastavnika u svojim redovima skupi i sve one građane koji pokazuju interes za historiju. Uz ostalo, u ovoj će se godini angažirati u proslavi 20-godišnjice oslobođenja zemlje, pretplatiti će škole i nastavnike na Historijski pregled i JIČ i uspostaviti stalnu suradnju s jednom od naših podružnica.

Podružnica u Sl. Požegi najžurnija je u izvršavnju novčanih obaveza prema Društvu. Redovno tromjesečno šalje članarinu. Članovi održavaju prigodna predavanja a prilikom proslave 100-godišnjice rođenja zaslužnog Požežanina Julija Kempfa, B. Kempf je govorio o njegovu životu i književnom radu. Povodom proslave 20-godišnjice oslobođenja članovi će surađivati u izdavanju Požeškog zbornika (II knjiga).

U dva je navrata podružnica u Slav. Brodu organizirala predavanja za svoje članove. Kao predavači su sudjelovali: M. Gross, F. Čulinović, B. Kriz-

man i Lj. Boban. Podružnica je podijeljena u dvije sekcije od kojih jedna okuplja nastavnike a druga članove uposlene u muzejima, arhivima i naučnim ustanovama.

Najveća podružnica PD Hrvatske, Zagrebačka podružnica u suradnji sa Zavodom za školstvo Zagreba organizirala je niz uspješnih predavanja kojima su članovi prisustvovali u velikom broju. Zajednički sa Centrom za dokumentaciju održan je, također, ciklus predavanja o aktuelnim problemima socijalističke prakse i teorije. Ekskurziju svojih članova u Beč podružnica priprema krajem kolovoza u vrijeme održavanja XII. međunarodnog kongresa. Njeni predstavnici surađivat će i u organizaciji proslave 20-godišnjice oslobođenja zemlje. Međutim, u podružnici još nije dokraja riješeno na koji način treba ubirati članarinu. Zaključeno je, doduše, da se zaostaci ne ubiru već samo članarina za 1964. ali nažalost, podružnica još nije uspjela okupiti većinu historičara iz Zagreba. Zbog toga je Upravni odbor PD Hrvatske preporučio podružnici da zaduži neke svoje aktivne članove koji bi dijeleći Zbornik za 1964. usput pokupili članarinu i upisali nove članove. S pravom je istaknuto da dosadašnji način ubiranja članarine nije bio efikasan i da jedan dio ranijih godišta Zbornika nije podijeljen članovima.

Upravnom odboru PD Hrvatske uspjelo je ove godine uz pomoć Zavoda za školstvo Hrvatske obnoviti rad podružnice u Varaždinu. Novoosnovana podružnica broji 42 člana a obuhvaća područje općine Ivanec, Ludbreg, Novi Marof i Varaždin. Obzirom na velik teritorij, uprava podružnice planira da će se rad odvijati ne samo u Varaždinu već i u ostalim sjedištima komuna. Predviđeni su seminari i ekskurzije značajnim kulturno-historijskim spomenicima a kod nadležnih prosvjetnih vlasti u Varaždinu naučna sekcija podružnice, osim ostalog, pokrenut će pitanje publiciranja Monumenta historica civitatis Varasdini i poticati će svoje članove da pišu kronike i memoare iz lokalne historije, napose iz NOB-e.

U svom radu podružnice nailaze i na znatnije poteškoće. Drugovi iz podružnice u Moslavini pišu: »... kada smo formirali podružnicu prijavio nam se veliki broj članova koji je predavao historiju po potrebi a nije bio historičar. To su učitelji naših škola po selima koji ove godine više ne predaju historiju već druge predmete a na njihovo mjesto došli su drugi. Ti drugi nisu baš mnogo zainteresirani pa ih nismo mogli okupiti. Na sastancima koje smo održavali rijetko su dolazili jer ih navodno nisu puštali direktori. Međutim, mi ipak imamo desetak ljudi koji žele i hoće da rade u Podružnici.« O sličnim poteškoćama pišu drugovi iz Pakraca: »... Upravni odbor nailazi na jednu čudnu poteškoću. Naime, upravitelji nekih škola nerado šalju svoje nastavnike povijesti na ovakva savjetovanja, izgovarajući se da se gube nastavni sатовi«. Ovi slučajevi nisu karakteristični samo za Pakrac i Moslavinu. I drugdje ima sličnih slučajeva ili gorih. To je uglavnom popratna pojava atomizacije naše prosvjete u kojoj uskogrudni pojedinci u želji da tobože ne naruše uhodani ritam rada svoje škole u stvari onemogućavaju naše napore da njihove nastavnike uključimo u ovaj, za njih koristan, oblik stručnog usavršavanja.

III. SURADNJA S UPRAVOM SAVEZA HISTORIČARA JUGOSLAVIJE.

Prema zaključku Uprave saveza i nakon održanog savjetovanja o nastavi i udžbenicima historije po republikama zaključeno je da će se na nivou Saveza u Beogradu održati zajedničko savjetovanje o tim problemima. Upravni odbor PD Hrvatske raspravljajući o tome zaključio je da bi započetu akciju trebalo svakako i završiti tim prije, što su problemi o kojima se govorilo na savjetovanju u Hrvatskoj danas još akutniji. Tako na pr. u stručnim školama historija kao predmet potpuno je zapostavljena, ograničena je na XIX i XX stoljeće uz neznatni broj sati i predavači historije su u većini slučajeva nestručnjaci, fond sati za historiju u općeobrazovnim školama je malen (postoje disproporcije među republikama), kvaliteta nastave nije na zadovoljavajućoj visini, ne postoje dovoljne mogućnosti nabavljanja knjiga, karata, ostalih pomagala. Međutim, moramo konstatirati da je ranija Uprava Saveza predvidjela da se problemi iznesu u osnovnim referatima po tipovima škola ali je prilikom priprema nailazila na velike poteškoće. Štaviše, autori osnovnih referata nisu na vrijeme dobili potreban materijal iz svih republika, a neki su otkazali i svoje učešće. Osim toga, iako je Uprava sa svojim prijedlogom naišla na razumijevanje Saveznog sekretarijata za prosvjetu ipak odgovarajuća financijska sredstva za održavanje ovog svjetovanja nisu odobrena.

Savezni savjet za koordinaciju naučnih istraživanja dodijelio je Savezu materijalna sredstva za izdavanje godišnjeg zbornika najboljih radova iz jugoslavenske periodike, koji bi se u cijelini prevodili na svjetske jezike. U novoformiranu redakciju Upravni odbor PD Hrvatske izabrao je J. Šidaka kao svoga predstavnika.

Prema uputama dobivenim od Saveza Odbor PD Hrvatske u nekoliko je navrata informirao članove o pripremama za XII. Međunarodni kongres historičara u Beču i prikupio prijave onih historičara iz Hrvatske koji su bili zainteresirani u radu kongresa. U svom podnesku Savjetu za naučni rad Hrvatske odbor je zatražio devizna sredstva za 11 učesnika (9 je prijavilo intervenciju na Kongresu) ali zbog ograničenja deviza u 1965. toj molbi nije bilo udovoljeno. O tome je pismeno obaviješten i Nacionalni komitet za historijske nauke u Beogradu koji je na svojoj sjednici od 16. IV 1965. ponovo podvukao potrebu što masovnijeg i efikasnijeg učešća naših historičara na tom kongresu i o tome obavijestio PD Hrvatske. Članovi ovog Društva sudjelovali su i na međunarodnim skupovima i to: M. Gross na sastanku s njemačkim historičarima u Braunschweigu i B. Krizman u Beču na simpoziju o I svjetskom ratu gdje je održao referat »Jugoslavensko pitanje i sarajevski atentat« i u DDR (Istočni Berlin) na simpoziju posvećenom I svjetskom ratu gdje je također održao referat. F. Čulinović i B. Krizman su bili članovi delegacije jugoslavenskih historičara koja je sa delegacijom talijanskih historičara na sastanku u Taormini definitivno utvrdila redakciju teksta o odnosima Italije i jugoslavenskih zemalja odnosno država u XIX i XX stoljeću.

Kongres u Sarajevu koji će se održati u novembru 1965 radit će u 4 umjesto ranije 5 predviđenih sekcija. Prema posljednjem zaključku Izvršnog

odbora referenti na kongresu moraju najkasnije do 1. X. predati odnosno poslati na adresu organizatora kongresa Istorijskom društvu BiH rezimeje svojih referata. O svim informacijama o kongresu Uprava je na vrijeme obavještavala svoje članove i njihove prijave uputila našem Nacionalnom komitetu.

Upravni odbor PD Hrvatske raspravljao je na svojim sastancima i o novom položaju Nacionalnog komiteta za historijske nauke i stao na stanovište da on i nadalje treba da ostane u okviru Saveza. U zaključku odbora posebno je naglašeno da bi nacionalni komitet prilikom određivanja sastava delegacija na međunarodne skupove trebao, po mogućnosti, konsultirati republička društva i preporučio da Komitet što prije izradi pravilnik o svom radu. Držeći se preporuka svoje prošlogodišnje skupštine o neophodnosti daljnjeg izlaženja »Historijskog pregleda« Upravni odbor PD Hrvatske je nastojao da Uprava Saveza ukine svoju odluku o obustavljanju izlaženja spomenutog časopisa. Zahvaljujući činjenici da su predstavnicima Povijesnog društva ukazala podršku ostala republička društva, stornirana je ranija odluka Uprave Saveza i časopisu je omogućeno izlaženje dodjeljivanjem dodatnih finansijskih sredstava. Za novog glavnog urednika »Historijskog pregleda« izabrana je drugarica M. Gross.

IV. IZDAVAČKA DJELATNOST

Izvještaj redakcije »Historijskog zbornika«.

»Historijski zbornik« je s najnovijim sveskom, koji je upravo izašao iz štampe, ušao u osamnaestu godinu svog postojanja. Izašao je sa zakašnjenjem koje je, kao i kod drugih historijskih časopisa, prouzrokovano načinom subvencioniranja, bez kojega se ne bi mogao održati. Zahvaljujući prošlogodišnjem povišenju subvencije na 2,800.000.— dinara, redakcija je mogla povećati opseg časopisa za gotovo čitavu jednu trećinu, na 530 strana. Ona je to, dakako, mogla učiniti samo zbog toga što je visinu honorara za suradnike zadržala na najnižem nivou od 10.000.— dinara po autorskom arku a sama uopće ne prima nikakvu nagradu. Štaviše, glavni urednik obavlja besplatno lektoriranje rukopisa uštedejući tako na posljednjem svesku gotovo četvrt milijuna dinara. Treba odati priznanje brojnim suradnicima na njihovoj spremnosti da objavljuju svoje priloge uz tako niski honorar, a upravo posljednji svezak pokazuje da »Historijski zbornik« doista ne oskudijeva na dobrim prilozima. Oni pristižu ne samo iz Hrvatske nego i iz drugih republika — u tolikom broju da je redakcija primorana poneke od njih prenositi u svezak koji slijedi. Na žalost, o tome momentu neki suradnici, ponešto nestrpljiviji, ne vode računa, pričinjajući redakciji u njezinu požrtvovnom radu različite neprilike, a pogotovu je redakciji otežan rad zbog općenito nedovoljnog razumijevanja za njezinu najtežu brigu — znanstvenu kritiku i diskusiju.

Uza sve teškoće ove vrste, »Historijski zbornik« smatra upravo ovaj svoj dio naročito važnim i korisnim. S jednakom pomnjom nastoji da i suradnjom i tematikom prijeđe preko uskih republičkih granica i da, zadržavajući svoje osnovno značenje organa hrvatske historiografije, dobije što izrazitije jugoslavensko obilježje.

S obzirom na tematiku »Historijski zbornik« svijesno održava neophodnu ravnotežu u obrađivanju svih historijskih epoha osim prethistorijske i antične, iako aktuelni i potpuno opravdani interes za novija zbivanja, nedovoljno proučena, prenosi težište objelodanjenih priloga na probleme XIX i XX stoljeća.

Kao uvijek, još od svog pokretanja »Historijski zbornik« je i danas otvoren za svakog znanstvenog radnika, a pogotovu ostaje i dalje pravom školom za one koji to tek postaju. On je u tom pogledu nesumnjivo unio u razvoj hrvatske historiografije dragocjen ulog. Samo zahvaljujući takvoj usmjerenosti svoga rada, mogla je redakcija u posljednjem svesku »Historijskog zbornika« okupiti čak dvadeset i osam suradnika.

Daljnje izlaženje »Historijskog zbornika« ovisi, doduše, prije svega o dovoljnom iznosu subvencije, jer samo ona omogućava održavanje njegove knjižarske cijene na podnošljivoj visini. Međutim, ona sve više ovisi i o udjelu koji časopisu pripada od članskog prinosa. Do danas je svaki član PD Hrvatske dobivao »Historijski zbornik« za cijenu od 680.— dinara, koji se iznos sve više pretvara u simboličan. Želimo li autorski honorar povisiti barem na 20.000.— dinara po autorskom arku — a i tada bismo još zaostajali za općenitim prosjekom — neophodno je člansku cijenu učiniti realnijom.

Predlažući glavnoj godišnjoj skupštini da razmotri ovaj prijedlog redakcija smatra na kraju svojom dužnošću da se zahvali i Upravi republičkog fonda za izdavačku djelatnost kao i drugovima u tiskari »Ognjen Prica« na punom razumijevanju i pomoći kojima su redakciji omogućili da, u dostojnoj tehničkoj opremi, izda posljednji, dosada najopsežniji svezak »Historijskog zbornika«.

Završavajući svoj izvještaj Upravni odbor predlaže da novi odbor uvrsti u plan rada za iduću godinu i ove zadatke:

- 1) Organiziranje simpozija u čast 20-godišnjice oslobođenja zemlje
- 2) Pripreme naših koreferata za savjetovanje u Beogradu
- 3) Savjetovanja historičara u Istri i u podružnicama u Pakracu, Sisku i Dubrovniku u suradnji sa Zavodom za školstvo SR Hrvatske
- 4) Simpozij posvećen historiji i kulturnoj baštini Šibenika.

I. Kampuš

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

Redakcioni odbor:

KONSTANTIN BASTAIĆ

IVAN KAMPUŠ

OLEG MANDIĆ

BERNARD STULLI

JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB